

Svetovna pogodba zoper vojno.

Mir vam bodi, to je bil najmilejši in najbolj priljubljeni pozdrav božjega Ustanovitelja krščanske vere. Ker je naš božji Zveličar ljudem želel samo to, kar je za nje dobro, in ker jim je najraje in največkrat želel mir, iz tega sledi, da je mir največje dobro za človeka in človeštvo.

Človeštvo ni vedno znalo dovolj ceniti dobrote miru. Človeška sebičnost je poedince in cele narode zapletala v boje in vojne. Borbe in vojne se niso samo smatrale in trpele kot potrebno zlo, kojemu je vir človeška pokvarjenost, poželjivost in sebičnost. Bili so tudi taki, in teh je bilo mnogo, ki so vojno proslavljali kot nekako dobroto, kot vir vsega dobrega za ljudi in narode. Morala je priti svetovna vojna z vsemi svojimi grozotami in strašnimi posledicami, da je človeštvo izpregledalo. Prišlo je ljudem, narodom in državam veliko spoznanje, da je vojna zlo, da je to, kar jo imenuje pesnik: strašno divja pošast.

Ker ta strašno divja pošast preti človeštvu ter mu ogroža srečo še tudi po koncu svetovne vojne, je vse človeštvo prešinjeno z eno veliko željo, in to je želja po vseobčnem trajnem miru. Da bi prišlo do ostvarjenja te velike želje, se je ustanovila največja organizacija za mir, ki jo je doslej imelo politično organizirano človeštvo: Društvo narodov s sedežem v Ženevi. To Društvo propoveduje mir ter kliče vsem narodom in državam: »Mir vam bodi!« Društvo narodov hoče zabraniti vsak vojni spopad med narodi in zato hoče poedine države nagniti, odnosno prisiliti k temu, da pri vseh medsebojnih sporih uporabljajo za poravnavo sa-

mo mirovna sredstva, nikdar pa ne sile in orožja.

Da bi Društvo narodov tem sigurnejše prišlo do svojega cilja, se je sklenila znana locarnska pogodba, ki bi naj pod jamstvom Anglije in Italije utrdila mir med Francijo in Nemčijo, torej med državama, od kojih medsebojnega prijateljstva ali sovraštva je v največji meri odvisna ohranitev, odnosno prelomitev miru v Evropi. Tej pogodbi je sledila cela vrsta pogodb med državami, s katerimi se je ali sklenilo zaveznitvo med nekaterimi državami, ali pa dolžnost mirovne razsodiščne poravnave v slučaju spora brez vojnega spopada, ali pa nevtralnost (nepristranost) napram kakšni državi v slučaju napada od tretje strani.

V ponedeljek, 27. avgusta, pa je bila v Parizu na najsvečanejši način podpisana Kellogova pogodba za svetovni mir. Kellog, zunanji minister Zedinjenih držav Severne Amerike, se je celo leto, počenši od lanskega poletja, trudil, da zasigura mir v Evropi z vseobčno pogodbo, s katero bi se vse evropske velesile in tudi druge države obvezale pred vsem svetom, da obsojajo vojno ter da je med njimi napadalna vojna kot sredstvo narodne politike prepovedana.

Veliko zaprek je bilo premagati, predno so se dale evropske velesile in druge države obvezati s takšno pogodbo. Kellog pa je vztrajal, dokler ni njegovo diplomatsko delovanje doseglo popoln uspeh. V ponedeljek, 27. avgusta, je v svečanostni dvorani zunanjega ministrstva v Parizu na najslovesnejši način podpisal to pogodbo Kellog in poleg njega še 14 zastopnikov drugih držav, in sicer po abecednem redu počenši z

dr. Stresemannom, zunanjim ministrom Nemčije, do dr. Beneša, zunanjega ministra Čehoslovaške, ki je poslednji podpisal.

Amerika je pozvala tudi druge države, da podpišejo Kellogovo pogodbo, med njimi tudi našo državo, ki je že izjavila svoj pristop.

O pomenu te svetovne pogodbe za mir je ob njenem svečano-veličastnem podpisu Briand, francoski zunanji minister, rekel te besede: »Gotovo ne pretiravam, da današnji dan pomenja mejni kamen v zgodovini človeštva. Prvič na svetu se dela na mirovnem načrtu, ki je pristopen vsem narodom sveta in se na tem mirovnem kongresu (zboru) vrši nekaj drugega, kakor pa da bi se določevali neposredni pogoji kaknega posebnega miru, določenega vsled vojnih odločitev. Prvič na svetu se je zgodilo, da tu ne gre za neposredno likvidacijo kake vojne. Ta pariška pogodba, ki je rojena iz duha miru samega, je lahko in mora biti pogodba mednarodne sloge. Kaj je nova zamisel te pogodbe proti vojni? Prvič na svetu se v pogodbi odklanja vojna brez pridržka kot sredstvo narodne politike, in sicer v njeni posebni in najnevarnejši obliki: sebična in enostransko hotena vojna. Taki vojni, ki se je svoj čas smatrala za dvojno pravo in ki je predstavljala bistveno pospeševanje narodne suverenosti (vrhovne neodvisnosti), se danes uradoma odvzema to, kar je pomenjalo njeno največjo nevarnost: zakonitost. Ker nima več zakonitosti, je vojna izpostavljena gotovemu grajanju in verjetnemu sovraštvu vseh, ki so podpisali to pogodbo. Tudi mali narodi s tem končno pridobijo svojo popolno neodvisnost. Izginilo bo tudi napačno mnenje, da je narodni interes odvisen od vojaških del.«

RAZGOVORI

»Radičevci so pogoreli«, tako je začel razgovor šaljivec, ko so prišli skupaj naši znanci, da se porazgovorijo. »Kako je bilo res z onim požarom v Zagrebu?«

Gospodar jim je povedal:

»Radičevci so hoteli proslaviti Radičev spomin. Postavili so njegovo sliko na poseben oltar in 20 sveč je gorelo okrog slike. Poleg pa so viseli venci s pogreba. Sredi dneva je pa začelo goreti. Seveda so radičevci takoj zavpili, da je požar naročil Beograd! Videli so celo tri vojake, ki so prišli iz hiše, ko je začelo goreti, in so se odpeljali z avtomobilom. Ves Zagreb je bil razburjen. Posebno so jih še razburjali časopisi zagrebški, ki so vsako uro nekaj novega izvedeli, pa je izšla posebna izdaja — ljudje so kupovali liste, da so bili kakor nori, židovski lastniki listov pa so si na tihem meli roke, ker je bil dober »kšeft«. — Že celi teden se vrši preiskava, ker radičevci hočejo na vsak

način dokazati, da je bil ogenj podtaknjen.«

»Kako pa je v resnici začelo goreti?«

»Hišna v Seljačkem domu sama pravi, da je vstopila v sobo, da je veter potegnil in je plamen sveč objel frfotajoče vence in je naenkrat vse zagorelo. Krivi so torej sami. Če že hočejo, da sveče gorijo v taki bližini gorljivih suhih stvari, pa naj bi še stražo postavili. Da niso bili bolj previdni, je pa tudi to vzrok, ker so itak visoko zavarovani in nimajo nobene škode!«

»Kaj pa bombe na Radičevem grobu?«, je vprašal eden od znancev.

»Na Radičevem grobu leži tudi vse polno suhih vencev. Tudi tam so zažigali sveče in ko je sveča dogorela, je plamen objel trakove vencev, ki so zgoreli. Bilo je malo dima. Listi so takoj raztrobili, da je nekdo vrgel — bombo na grob. In straža noč in dan straži sedaj Radičev grob.«

»Pa so radičevci čudni«, je dejal župan. »Kaj je temu vzrok?«

»Kaj je temu vzrok? Vsi vemo: Strah ima velike oči! Radičevce je strah. Kajti oni so pogoreli, ne le nji-

hovi venci! Kaj se je vse pričakovalo od njihovega bobnanja doma. Razen sej in nekaj kričanja gre vsa politika mirno svojo pot. In Berlin! Ja, Berlin bi naj govoril samo o radičevcih! Pa je dr. Krnjevič dobil pouk, kako naj se obnaša, radičevci pa in demokrati z njimi so pa doživeli pogorevščino, da se jim celi svet smeji. Pa pri tej pogorevščini še zavarovani niso! Še eno hočejo: v Ženevo pojdejo, na zborovanje Društva narodov! In kaj bo tam? Ena blamaža več! Radičevci so res čudni! Če boš ti hotel na njivi kaj pridelati, vendar ne boš hodil v gozd vpit, ampak pojdeš na njivo, boš tam delal, sejal in tudi žel. Radičevci pa hodijo sedaj okoli po svetu in vpijejo, tam, kjer bi pa lahko kaj dosegli, to je v narodni skupščini, tam pa se ne prikažejo. Kakor tedaj za centralistično ustavo, tako tudi zdaj, ko bi se jo lahko načelo izpreminjati, ostajajo doma. In tako ni čuda, če bodo s svojimi zahtevami pogoreli!«

»Zgodovina bo sodila to njihovo nerazsodno politiko«, je dejal občinski tajnik.

»Kaj zgodovina, mi moramo tako politiko obsoditi«, je odgovoril gos-